

Slovenski literarni velikani

Jolka Milič

Leta 1972 je izšla pri italijanski založbi Garzanti v Milanu priročna Literarna enciklopedija, ki zgodovinsko-kritično obravnava svetovno književnost vseh časov, kot piše v predgovoru, in torej omenja tudi živeče avtorje. Uredništvo se vnaprej oprošča za morebitne pomanjkljivosti, ki so bile zaradi obširnosti gradiva malodane neizogibne. Leta 1979 je izšel tretji, popravljeni ponatis in tri leta kasneje četrti. Iz tega, kajpada, bom jemala podatke o naših avtorjih in jih primerjala s podatki v zadnjem ponatisu enciklopedije iz leta 1999, ki so ga leta 1997 razširili in posodobili in tudi povečali format knjige, prejšnje izdaje so merile 11 x 18 cm, zdajšnja pa 14 x 21 cm. Enciklopediji so za navrh dodali nekaj poglavij, in sicer Zgodovinske profile svetovnih literatur, Glosarij o metriki, retoriki in stilistiki, Literarne nagrade, Od knjige do kinematografskega platna in Vsebine znamenitih del, a te so bile tudi v prejšnjih izdajah. V *corpus* enciklopedije pa so vnesli poglobitvene zapise, in sicer (naštela bom nekaj naslovov): Junaki iz Balzacove Človeške komedije, Biblija v umetnosti, Ilustrirane izdaje Dekameron, Knjižni trg, Elektronsko in multimedijско založništvo, Futuristično vesolje, Književnost in vojna, Poezija: večplastna uganka, Literarne igre, Zločini v izlozbi, Izmišljene zgodbe, Potrošniška književnost itd.

Na geselskih straneh smo se Slovenci – navkljub razširitvi enciklopedije – prej skrčili kot razširili, saj so od prejšnjih osemnajstih predstavljenih avtorjev – vsak je deležen od najmanj 5 do 21 vrstic (Aškerc, Cankar, Dalmatin, Erjavec, Finžgar, Gregorčič, Jenko, Jurčič, Kersnik, Kette, Sebastijan Krelj, Bratko Kreft, Murn, Fran Levstik, Linhart, Prešeren, Trubar in Stanko Vraz) – štirje odpadli, in sicer: Erjavec, Gregorčič, Krelj in Linhart. O kakšnem našem mlajšem – živem ali mrtvem – sodobniku ne duha ne sluha. Niti vzorčno, da ga ponosno postavimo ob bok kakšnega ... navzočega Fulvia Tomizze, Enza Bettize, Carla Sgorlona, Claudia Magrisa in njegove pokojne žene Marise Madieri – (ki je bržčas prišla v »garzantino«, kot navadno rekajo enciklopedijam iz te zbirke), pa naj bo še tako prisrčno in tekoče in patetično pero, bolj zato, ker je bila žena pravega moža, kot pa zaradi svoje prikupne ženske pisave. Tudi naši sosedi dokaj skopo odmerjajo ženskam za sluge in prostorčke pod soncem, niso sicer tako zadržani kot Slovenci, a zlahka tudi tam ne gre, pa vendar!). Skratka nobene enkratne in mačje skrivnostne Svetlane Makarovič pa tankočutne Berte Bojetu ali neponovljivega Daneta Zajca in s tridesetimi uspešno prodanimi pesniškimi zbirkami oprtanega Cirila Zlobca in svetovljanskega Tomaža Šalamuna pa privlačnega Draga Jančarja in še koga v Garzantijevem literarnem svetu, kjer pa imata svoj salonček tudi kakšna Saganka in šarmantno razvpiti Aldo Busi. Nič. Ni mesta zanje, le nekaj plača za ... bolj ali manj slavne

prednike, ki že čisto vsi do zadnjega spokojno počivajo na kakšnem slovenskem britofu.

Ko prebiraš imena in obenem neobremenjeno premišljuješ, se včasih vseeno sprašuješ, po kakšnem kriteriju ali ključu so delali v Milanu to enciklopedijo, saj ga je prav težko uganiti, navzlic eno stran dolgemu predgovoru, kjer je menda pojasnjeno vse, ali bi vsaj moralo biti, pa ni. Najbrž v stilu: gospod Bog je najprej sebi napravil brado, nato perutničke svojim angelom in avreole svetnikom, ki ga molijo in častijo, potem je bržčas zmanjkalo platna ali figovih listov, pa je rahlo nejevoljno zamahnil z roko, bogovi smejo!, in zavzdihnil oziroma dekretiral: za vse drugo, kar izstopa iz nebeškega areala in božjega dometa in nemarno visi iz zatega oboda združene Evrope oziroma iz poligona Zahodnega sveta, se bo poskrbelo kasneje in postopoma, ko časi dozoriijo in se olistajo ali razlistijo breze, lipe in drug(ovrstn)i lesovi, če si smem prosto sposoditi prispodobo, ki zadnje čase tako veselo izzveneva po naših sodnih dvoranah. Saj je za dodatke in dostavke še ... židan čas.

Skratka: žalostno, a resnično: enciklopedija se večja, širi in raste, mi pa pojemamo, se krčimo in lezemo vase v dve gubi.

Za tolažbo, da ne bomo povsem obupali, je urednik posvetil *slovenski književnosti* na str. 1272 telegrafsko kratek in ekspeditiven ekskursus od desetega stoletja do dandanašnjih dni. Nekaj je nekaj, fantje, nič pa nič. Dal nas je sicer pod skupni naslov *Litterature della ex-Iugoslavia* (Literature nekdanje Jugoslavije), a posebej pisal

o srbski literaturi (109 vrstic), o hrvaško-dalmatinski (105 vrstic), o slovenski (60) in o makedonski (24 vrstic). Bojim se, da je Bosance in še koga čisto spregledal, kolikor jih ni porazdelil med omenjene tri! Nisem še natančno pogledala, ker je tisk predoben in najbrž tudi zato, ker se me stvar neposredno ne tiče, saj pišem tokrat le o zastopanosti slovenske književnosti v tej knjigi. Preseneča me vseeno, da ni tudi češke in slovaške književnosti strpal po istem vzorcu pod skupni naslov *Litterature della ex-Cecoslovacchia*, pač pa ubral, skrajno nedosledno, pot samostojnosti. In prav mu bodi! Ker je zanemaril princip simetrije, brž ko se je razpisal o češki literaturi, je na slovaško kratko malo pozabil, ko da je ni, da se Slovaki potemtakem lahko obrišejo pod nosom, kolikor Italijani res ne mislijo, da je ... Slovaška drugo ime za Slovenijo, in so prepričani, da je dovolj spodobno predstavljena že na naši strani. V knjigi so nato zapisi o poljski, romunski, bolgarski in ruski literaturi pa o literaturah nekdanjih ruskih republik, le slovaške ob češki ni, kar je rahlo bizarno, ko da bi šlo za potegavščino. Kaj si o tem mislijo Slovaki, je najbrž poglavje zase. Morda je najti katerega slovitejšega slovaškega pokojnika ali še živečega poeta med gesli.

No, povrnimo se k slovenski književnosti in domačim avtorjem, ki jih je moč zaslediti v tistih 60 vrsticah. Brižinske spomenike je zapisnikar kar preskočil zaradi njihove nepomembnosti. Začel je torej s Trubarjem in zraven prištel še Dalmatina, Bohoriča, slovnico in protireformacijo. Potem je

omenil mecena Zoisa, Linhart, V. Vodnika, Kopitarja, Čopa in Prešerna. Nato F. Levstika, Jenka, Gregorčiča, Jurčiča, Kersnika, I. Tavčarja, I. Cankarja, O. Župančiča, Ketteja, Murna, L. Kraigherja, Gradnika, Vladimirja Levstika, Preglja, Srečka Kosovela, K. Destovnika in M. Bora. Pristavil je še, da je najpomembnejše gledališko ime Bratko Kreft. Najpomembnejša avtorja za prozo po drugi svetovni vojni pa sta C. Kosmač in I. Potrč. *I più significativi* za poezijo (poudarjam: najpomembnejša za poezijo) pa je ta peterica: Kovič, Menart, Zlobec, Pavček in ... uganite še kdo – literarni kviz! –, kdor ugame, dobi štiri MAXI sladolede in enega JEŽKA (velike sladolede za pesnike iz slovite pesniške štirice, ježka pa za zadnjega "signifikativnega" pesnika!).

Če mi kakšen uganekar odstopi dva sladoleda – pa da mu olajšam uganitev –, mu povem naslov suhcene in

edincate pesniške zbirčice – izšla je v drobni tandemski knjižici, ki jo je v vsem svojem življenju napisal na pičlih nekaj straneh, in sicer: *Mejdun, so dobre pesmi*. Ste uganili? Ne? Da so dobre, je očitno prepričal tatkota, ta pa – mejdun, sosede (kolikor jih ni sam podtaknil sosedom, izrecno za posodobitev in razširitev lanskega ponatisa enciklopedije, češ dobra roba se sama hvali, kaj bi druge promoviral, ko pa sem sam takooo doober, da booolj ni moč). Zapis se končuje: Po razglasitvi neodvisnosti leta 1991 je Slovenija ponovno izpričala svoje evropske korenine, te pa najbolje izražajo poetika G. Strniše, stilistično eksperimentiranje N. Grafenauerja ter pripovedna dela P. Božiča in S. Seliga (sic!).

In to je vse, kar piše o nas v Garzantijevi Književnosti. Pravzaprav ni ti ni malo, če se primerjamo z raznimi drugimi manjšimi državami. Bodimo veseli, čakajoč na svetlejše dni.

